

Nederlandstalige samenvatting COVID-19 publication

'Business dynamics during the COVID pandemic'

'Minder nieuwe bedrijven en lager aantal stoppers in coronacrisis'

Om de verspreiding van het coronavirus te beperken, besloten overheden wereldwijd tot 'non-pharmaceutical interventions' zoals sluitingen van sectoren, het beperken van grensverkeer en de oproep om thuis te werken. Veel mensen pasten ook hun gedrag aan, veelal vrijwillig.

Bedrijven ontvingen economische steun om de extra kosten en omzetsdalingen op te vangen. Deze veranderingen hebben impact op bedrijven, omdat de mogelijkheden en financiële aantrekkelijkheid om een bedrijf te starten, te innoveren, te groeien of te stoppen zijn veranderd. De bedrijvendynamiek – het proces van toetreding, groei, krimp en sluiting van bedrijven – is het onderwerp van deze coronapublicatie. We onderzoeken hoe de bedrijvendynamiek in 2020 is veranderd ten opzichte van de voorgaande jaren.

Bedrijvendynamiek is economisch relevant, omdat het een bron is van economische groei. Via toetreding van nieuwe bedrijven wordt geëxperimenteerd met efficiëntere productietechnologieën of worden nieuwe producten en diensten geïntroduceerd. Wanneer bedrijven die minder efficiënt werken de deuren moeten sluiten, komen hun werknemers doorgaans terecht bij efficiëntere bedrijven. Hierdoor zorgt bedrijvendynamiek voor een toename van productiviteit, en dus voor economische groei.

In het 'coronajaar' 2020 is de bedrijvendynamiek mogelijk verstoord geraakt. Toetreding is in sommige sectoren waarschijnlijk minder aantrekkelijk, omdat de sector gesloten is of omdat mensen vrijwillig minder kopen. Bedrijven met omzetverlies kunnen gebruikmaken van subsidieregelingen waardoor ze minder snel zullen stoppen of failliet gaan. Werknemers van bedrijven die op een lager pitje draaien, worden volledig doorbetaald en hebben geen economische reden om op zoek te gaan naar een andere baan. Tegelijkertijd is vorig jaar digitalisering in een versnelling gekomen, omdat mensen meer online bestellen. Deze ontwikkeling zorgt voor nieuwe kansen voor bedrijven.

In deze publicatie gebruiken we meerdere databronnen: CBS, Kamer van Koophandel (KvK), OECD en nationale statistische bureaus. We rapporteren de jaar-op-jaar procentuele veranderingen in aantallen nieuwe bedrijven, bedrijfssluitingen en faillissementen.

In 2020 werden in Nederland 6,5% minder bedrijven met ten minste 2 werknemers opgericht dan in 2019. Deze daling beperkt zich niet tot de sectoren die de meeste hinder hebben van gezondheidsbeperkingen, zoals de horeca, want bijna elke sector zag vorig jaar een afname van het aantal starters. Alleen de 'groot- en detailhandel' zag een toename van starters. De toename in deze sector wordt gedreven door zelfstandigen en bedrijven met een online verdienmodel. Ongeveer 86% van de nieuwe bedrijven in de detailhandel zijn onlinebedrijven. In 2018 was dat percentage nog 'maar' 66%. Inclusief ZZP'ers werden in 2020 ongeveer net zoveel bedrijven opgericht als in 2019. Nederland neemt hiermee een middenpositie in, in vergelijking met landen waarvoor nu al data beschikbaar zijn.

Het aantal bedrijfsopheffingen (inclusief faillissementen) van bedrijven met ten minste 2 werknemers is ongeveer even hoog als voor de coronacrisis. Dit is opvallend omdat tijdens recessies normaliter meer bedrijven stoppen. In 2009 stopten bijvoorbeeld 32% meer bedrijven dan in het voorgaande jaar. Inclusief ZZP'ers nam het aantal bedrijfssluitingen in 2020 toe met 22%. In internationaal perspectief is dat hoog; in Duitsland, België, Italië, Canada en Japan (landen waarvoor data beschikbaar was tijdens de onderzoeksfase) *daalde* het aantal bedrijfssluitingen. Dit verschil met de ervaringen in het buitenland kan mogelijk verklaard worden uit het grote aantal eenpersoonsbedrijven in Nederland.

Het aantal faillissementen in Nederland ligt op het laagste niveau in meer dan twintig jaar. In 2020 vonden 17% minder faillissementen plaats dan in 2019. Ook in veel andere landen was er een daling te zien. Dit is opmerkelijk, omdat tijdens recessies normaliter bedrijven sneller in financiële problemen komen – tussen 2008 en 2009 nam het aantal faillissementen bijvoorbeeld toe met 53%.

De afname van het aantal nieuwe bedrijven en de stagnatie van het aantal bedrijfsbeëindigingen in 2020 is het gecombineerde resultaat van bestaande nationale en internationale trends (ZZP'ers, vergrijzing, digitalisering) en van vraag- en aanbodschokken die samenhangen met het coronavirus. De afname van toetreding en stagnatie van exits kan gezien worden als een afname van bedrijvendynamiek, met mogelijk negatieve gevolgen voor productiviteit op de lange termijn.